

NAŠA MOČ

Celoletna naročnina znaša K 12—
polletna " " 6—
četrtletna " " 3—

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja
v Ljubljani, jugoslovanska tiskarna
Oglasi se sprejemajo po dogovoru

O delovnem času.

Troje nas zanima danes z ozirom na delovni čas: načrt zakona o delovnem času, ki ga je izdelalo ministrstvo za socialno politiko, stališče Jugoslovanske Strokovne Zveze ter vse Vseslovenske ljudske stranke in posledice.

Naredbo o delovnem času za Slovenijo že imamo. Bil je to najlepši dar Slovenije in po njej se ustavnoljubno Jugoslavije slovenskemu delavstvu. Jugoslovanska Strokovna Zveza se ponaša s tem, da je bila ta čas na vladi Vseslovenske ljudske stranke, ki je s tem socialnim činom proslavila svoje delo in krščanski del slovenskega ljudstva, katero je zastopala. Vseh sedem naših poverjenikov je glasovalo za osemurni delavnik in v delavstvu je naraslo zaupanje do vlade v Ljubljani, za katero je danes žal tudi nasprotnikom, kateri so bili za kaj dobrega vneti, ker ustreglo se je vsakemu, kdor je kaj pravega zahteval, čeprav je kdo kaj zahteval iz politike. Naredba o osemurnem delavniku je bila časna in je veljala samo za Slovenijo.

Sedaj pa meseca junija je razposlal minister za socialno politiko Jože Gostinčar načrt zakona o delovnem času. Osemurni delavnik naj pride v postavo za vso Jugoslavijo. Upoštevati ga morajo industrijska, obrtna (rokodelska), rudarska, trgovska in prometna podjetja. Delavci po državi SHS so dobili že priliko izreči se o načrtu in splošno se je načrt povsod z odobravanjem sprejel z nekaterimi opombami. Po načrtu sosveti ministrstva za socialno politiko je dana prilika tudi vsem ostalim prizadetim krogom izraziti svoje mnenje. Načrt zakona o delovnem času z dodatki J. S. Z. je priobčen v zadnji »Naši Moči« (XIV. št. 31).

Stališče Jugoslovanske Strokovne Zveze v zadevi osemurnega delavnika je znano. Njen predsednik je predložil predlogo, po kateri naj se osemurni delavnik zakonito uveljavi za vso Jugoslavijo. Odkar se je začelo krščansko družabno gibanje, tvori eno temeljnih zahtev pravično mislečih delavskih slojev 8urni delavnik. Nahaja se tudi v krščanskosocialnem programu delavskih stanov, ki ga je izdelal dr. Krek pred 27 leti.

Najlepša zmaga družabne misli v politiki ljudske stranke, v kateri so organizirani tudi drugi delavski stanovi, ki osebno niso zainteresirani pri osemurnem delavniku, je, da je cela ta stranka — Vseslovenska

Ljudska Stranka — sprejela osemurni delavnik v svoj socialnopolitični program. S tem je začrtano tudi stališče Jugoslovanskemu klubu. Osemurni delavnik bo zmagal.

Tretje, na kar naj se ozremo ob načrtu za uzakonjenje osemurnega delavnika, so posledice. Te so družabno dobre. Ureditev delavnega časa rešuje delavčevu zdravje, delavčevu dušo, delavčevu družino in je zato velik blagoslov za vso državo in družbo.

Tisti, ki oklevetajo vse, kar je bližnjemu v dobro, ki se ne zavzamejo nikdar za nobeno dobro napravo, razen če so sami prizadeti, tisti, ki gledajo vse na svetu iz svojega ozkega osebnosti ali stanovsko sebičnega vidika, ki niso kristjani zaradi krščanstva, ampak zaradi svojih dnevnih interesov, se obračajo tudi proti osemurnemu delavniku. — Osel in vol imata svoj počitek, človek-delavec naj bi pa ne imel časa za svoje človeške dolžnosti. Osem ur dela posveti drugim ljudem v jami, v blatu, v dimu, ob plavžu, v prahu. Uprezi vola, da bo oral osem ur, pa mu odreci jelo in počitek. Ali ni delavec več vreden ko vol in konj? Pa ne gre se tukaj samo za oddih in zdravje.

Le naj poskusi eden metati rudo v peč cel dan in potem naj si utrga noč in se potruji zanimati se za duševne reči, za lastno duševno izpopolnitev in drugih potrebe. Ali bo šlo? In vendar ima človek do tega pravico in dolžnost. Da so zanemarjali delavci najsvetejše duševne dolžnosti, je imelo svoj vzrok poleg drugih vplivov tudi v tem. Truden in izmučen, umazan in zdelan nisi za drugo, ko da padeš po ležišču, dokler te spet trda sila ne požene v večerajšnje obhajenje.

In doma čaka delavca družina. Po delu se mora umiti, oprati, preobleči, vsaj moral bi se in potem, da pogleda in povpraša, kako so se imeli danes njegovi, da imajo tudi njegovi dragi priliko pogovoriti se z njim. Saj jim je, ali bi vsaj moral biti, oče, svetovalec, varuh, učitelj, a kako naj jim bo, če se delavcem delovni čas ne uredi? Če je podjetniku na voljo dano izkoriščati delavčevu moč in potrebo?

Poleg tega kličejo delavca k državnim dolžnostim. Ker so krivi liberalni nauki ugasnili ljubeča in socialna srca v oficelnem svetu, se mora sam brigati za volitve, za postave, za solstvo. — Kako naj se, če ga ne spustite od telesne vpreženosti.

Poleg tega danes še zdaleka niso raz-

mere take in še precej časa ne bodo, da bi bile tovarniškega dela oproščene ženske. Danes delajo po tovarnah tudi te in ne v malem številu. Delajo tudi matere. Zdaj pa naj kdo pomisli nanje in otroke.

Ureditev delavnega časa je danes sveta družabna dolžnost, tudi če bi človek ne bil kristjan. — Ena tretjina dneva za druge, recimo za družbo po tujih predpisih, eno tretjino za svojo prehrano in duševno izpopolnitev zase in za svojo družino, eno tretjino za telesni počitek, to ni napak ampak prav.

Zato naj časopisi, tudi tisti, ki ne zastopajo naravnost delavcev, govore spoštljivo o ureditvi delavnega časa, zlasti tisti, ki se hočejo gibati v okviru naših skupnih načel, da ne bodo nasprotniki, zlasti socialisti zlorabljali neprikladnih in dvomljivih notic v svoje namene.

Osemurni delavnik je socialno dobro delo.

SLAVNOST NAŠEGA DELAVSTVA V ZAGREBU

obeta biti lepa. Vrš se na najlepšem kraju Zagreba v Maksimiru, prekrasnem zagrebškem parku. Tisti, ki žele znižano vožnjo, naj prigrabijo pravočasno imena na pisarno Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani. Slavnost se vrši 3. avgusta.

Začenja se.

V petek 4. julija ob 4. uri popoldne je prisegalo učiteljstvo v pričo šolskega nadzornika. Šolski nadzornik sam jim je narekoval besede. Pred prisego je učiteljstvu govoril. Besede in cilji, ki jih je poudarjal so imeli tak pomen kakor nož v roki vojakovi, s katerim lahko reže kruh ali pa glave. Z »narodnostjo« so rezali Nemci glave Slovincem, s »svobodo« pa so kapitalisti rezali delavcem glave. Tako bil moral g. nadzornik pojasniti, kaj da misli s svojimi velikoustnimi besedami, da bi ne premlevali on in ubogi njegovi dvoumnihi besed, ampak pomen. Izogibal in izoginil se je g. nadzornik tistega cilja vzgoje in učiteljstva, ob katerem se razdeli in vidi dobro in hudo ko na svetlem solncu.

Izoginil se je končnega cilja in njegovega imena, ga prezrl in s tem zaničeval tudi v prisegi. Prisega je tudi vsebovala, vsaj g. nadzornik jo je narekoval, vidno smernico, ki naj vodi našo šolo. »Prisegamo,« tako je moralo ponavljati učiteljstvo

zanimivo prisego, »da bomo vzgajali mladino v duhu kralja Petra.« Namesto Boga in božjega duha je stopil torej v ustih teh ljudi kralj Peter in njegov duh. Imena božjega in vzgoje v duhu božjem se ni omenilo. Izpuščene so bile tudi besede: »Tako mi Bog pomagaj!«

Ko bi lažnjivci res ljubili kralja Petra, ali ga vsaj spoštovali. Kdor Bogu ni zvest, kako bo ljudem. Prepričani smo, da bi ta jara zlomiseln gospoda istotako prodala Petra, kakor je prodala svetost svoje vesti, ko bi njenim tajnim namenom, ki jih pa preodkritosrčno razodeva, kazalo.

Vendar to je samo opomba. Nekaj drugega je za nas resno dejstvo, namreč da se bojni ples duhov že začne. — Pri tem boju imamo zoper sebe dve fronti. Birokratično, kapitalistično, lažinarodnjaško gospodkarstvo, ki se hoče zbirati v JDS. in se hoče zakrižati s hrbtom kralja Petra in imamo zoper sebe tudi druge, ki so si zaenkrat z imenovanim popolnoma v laseh in ki se v mnogih svetnih stvarih krijejo z nami.

Z ozirom na šolo so se plazili pristaši J. D. S. še z drugimi zankami okoli. Nemni bi bili, ko bi si zakrivali položaj in ako ne bi nastopili z odkritim vezirjem na pozorišče na šolskih tleh. Zdaj je še vse v naših rokah, vsa Jugoslavija. — Nasprotniki ne bodo niti s pretkanostjo niti s skrivanjem za Petra nič opravili, ako nastopimo s pravo opremo v kulturni bojni ples. Nastopiti pa moramo radi ali neradi. V zapanosti se pustiti podaviti, bi bilo zelo malo vredno.

Nasprotniki se pripravljajo, prihajajo, se posvetujejo deloma odkrito deloma zakrito kot v mraku po noči, »quia Judas non dormit,« »ker Judež ne spi.«

Drugača nam ni treba za zmago našo, ko srčnosti in življenja po načelih pa ne-umornega dela — in videli boste, kako se bo Jugoslavija zasvetila v solncu od zgoraj, temni elementi pa se bodo poskrili.

„Vojna Zveza“.

Ni je bilo tako neumne zmote v zgodovini, da bi ne bila naša pristašev, če je le količkaj laskala katerikoli strani izmed neizmerno številnih barv sebičnosti. — Tudi socialistična zmota jih je našla. Vsa njena rekla, ki jih je podedovala po liberalcih, so jih našla: razporoka, razkristjanjena šola, krematorij, da je vera privatna stvar — poleg nasilnega komunizma, vse je

LISTEK.

Jens Johannes Jørgensen:

Sodnji dan.

(Dalje.)

Niels Graff naj bi umrl in nikogar ni bilo tukaj, ki bi se potegnil zanj, in tukaj tudi ni bilo nikogar, ki bi to mogel in človek si ni mogel o smrti »domišljati« in tudi ne o smrti »sanjati« in tudi ne smrti pregovoriti in ne imeti smrti za norca in ne bežati pred smrtjo.

Tu je zgrabila Niels Graffa brezmejna strahota, kar čuti oni, ki drči iz strmega obrežja v prepad in zgubi oporo nog in oporo rok. Kamen je trd in gladek, človek drvi preko njega in drvi dol v prepad in je brez rešitve izgubljen.

Tu še je vsplamtelo zadnjikrat Niels Graffa, — njegova volja in njegov um sta se združila k upom nasproti smrti. On ni mogel umreti, on ni hotel umreti, on ni smel umreti. Bilo je krivično, bilo je nepojmljivo, da naj bi bil on, ki je tukaj ležal, ki je ležal tukaj čuječ in živ, v kratkem času trdo, mrtvo telo.

Vedel je, da so bili drugi mrtvi. Da! Vendar bil je že prej bolan, bil je ravno tako nevarno bolan, kakor zdaj. Jaka sila more storiti čudež... In on je hotel, hotel, hotel živeti...

Ni mogel izobličiti misli, da naj zapusti življenje, da naj se loči od lepega, bogatega življenja, ki ga je ljubil s polno dušo in ki ga je še ljubil danes goreče, navdušeno, do blaznosti. Srce mu je kar trepetalo od ljubezni, če je stopil skozi vrata jasnega jesenskega jutra in gledal tja v visoko plavo nebo, k belim oblakom in k velikomestnim zelenim kupolam in vrhovom zvonikov, ki so bliščali v svetli luči jutranjega solnca. In ponoči, ko je svetil mesec, je hodil ure in ure okoli po pustih sprehajališčih, ki so odsevali v plavi mesečini in ki so njih daljne, mokre strehe se svetile kakor srebro.

Med vsem tem bi moral živeti, moral bi vse to imeti. Rešil bi svet, ki ga je živel, ne da bi poznal lepoto življenja, razodel bi ljudem višek luči, krasoto barv, čar mesečine.

Zato bi moral živeti — in zato ni mogel umreti...

Niels Graff se je tako nekoliko pomiril in bil je gospodar strahu.

»Pa zdravnik je vendar rekel,« je menil njegov glas.

»Je-li pa zdravnik nezmotljiv?« je vprašal nasprotno. »Ali se zdravnik ne more tudi zmotiti, napraviti krive diagnoze, videti simptome, ko jih sploh ni? — Da, da — možno je že bilo — moralo je biti močel!«

Niels Graff je bil miren. Ko je trenotek pozneje stopila vdova, je našla svo-

jega najemnika v globokem spanju. Tiho je sedel v svet nočne svetilke in pričela plesti. V bližnjem cerkvenem zvoniku je bila ura devet.

III.

Niels Graff se je prebudil. Pritisk je čutil na prsih... Hotel je odpreti oči, a ni mogel... okoli njega je ostalo temno.

In vendar se mu je zdelo — zdelo se mu je — kakor da njegove oči niso zaprte, temveč odprte.

Poskusil jih je odpreti še bolj — in zdaj je videl natančno, kako se je plazilo nekaj čez očesno jabolko. Bilo je nedvomno: ležal je z odprtimi očmi — in vendar ni videl ničesar — ničesar razen črne, neprodne teme. Moj Bog, kje je samo bil? Kaj se je zgodilo? Zapazil je, kako so se mu ježili lasje na glavi, ko se je glasil v njem, kakor po hripavem, tujem glasu, odgovor: »Živ si pokopan! V lastni rakvi ležiš!«

In pri tem odgovoru je bilo v njemu vse kakor brezimna groza, kakor blazno strmenje.

Bila je strahota sanj njegovih mladinskih let, samo stokrat in tisočkrat močnejša — strahota, ki se ga je lotila, če ga je tlačila mōra, vendar strašno, vedel je, da ne sanja, da stoji tukaj resničnost nasproti. In k tej grozi, ga je še objelo razjedajoče hrepenenje, in srce mu je hotelo počiti vsled brezupnega domotožja po svetli deželi življenja.

Torej so ga smatrali, da je mrtev — zdravnik in njegova vraskava gospodinja —

umili so ga bili in preoblekli, in on ni zapazil ničesar.

In zdaj je ležal tukaj, pod pritvijo pokrovom s cveticami na prsih — s cveticami na rakvi — in nad rakvijo in nad cveticami je ležalo šest čevljev zemlje, šest čevljev mokre, težke pokopališke zemlje.

In tu ni bilo pota, ki bi ga mogel zopet pripeljati nazaj k življenju. Ni bilo rešitve. Edino to je bilo, da zgubi najprej razum in da umre telo šele po duhu. In potem — potem bi bil mrzel in tihi mrlič med drugimi mrzlimi in tihiimi mrličmi. In medtem ko bi tu naprej na grob padal dež in ga pokrtil sneg, bi se pričela grozovitost, bi se vršila grozovitost tu doli v rakvi — grozovitost vseh grozovitosti — trohnenje.

Pričeli bi svoje delo, bledi črvi, zarili bi se v njegovo meso, ki bi po njem pričela rasti vlažna plesnoba, izdoblji bi njegov drob, povzili oči, spremenili celo telo v smrdljivo tekočo snov, ki bi v njej našle in uspevale ličinke. In ko je to delo končano, bi zapustilo pregnito rakev in opustile, kar je bil nekoč, telo, ki je Niels Graff z njim ljubil in živel, opustile bi ga kakor — kup rjavih, nečednih kosti.

Moj Bog, nekoč je bil videl pasjo mrhovino v nekem umetno napravljenem jarku. Črvi so mrgoleli, lezli vun in noter, in strašanski smrad se je dvigal k vročemu solnčnemu sijaju.

In on — in on, ki je še dihal, on, ki je živel dokaj let, bogatih ali ubogih let, vsa pa vredna, da živijo naprej v spo-

našlo svoje papirje. Ali kazen je tudi socializem za petami. Čudovito kratka je povsod njihova glorijska. Kako brž so poginili prvi liberanci v francoski revoluciji eden za drugim. Pa tudi socialistični in boljševistični zastopniki prejemale plačilo. V strahu so pred napadalci, in to iz socialistične vrste. Liebknecht in Roza Luksemburg sta žela zelo hitro sadove socialistične države. Prišla so poročila, da je bil napaden Lenin, da izgublja podnožje Bela Kuna, da se maje Adlerjeva zvezda.

Najbolj bridko pa je, da se še ob življenju odkrivajo zločeste strani vodilnih korijev kakor povodenj. In pri tem nam ni potreba kazati, kako služijo žene ruskih boljševističnih komisarjev, ampak kar na domačih socialističnih tleh zremo primerne sadove teh novih rešiteljev.

Kadarkoli smo se pritožili na naše socialistično vodstvo, da njih člani silo delajo, so si umivali roke, kadar niso mogli utajiti, in se izgovarjali, da vodilni in odločujoči niso krivi. Če smo v »Naši Moči« opozorili, da njih ljudje ropajo, ubijajo, se nam je zamerilo, češ da je to robato. No, »Vojna Zveza« je razkrila tudi odločujoči del vodstva slovenske socialne demokracije.

Ko govore socialisti o socializaciji, bi človek mislil, da mislijo tako, da bo ljudstvo deležno, ki je res potrebno javnega socialnega gospodarstva.

»Vojna Zveza« je po velikodušnosti naših ljudi prišla v roke Kristanu. Ravno tako, kakor se mu je tudi poverjenstvo izročilo po velikodušnosti naše stranke; češ ljudje, ki vedno nosijo delavstvo na jeziku, bodo delavstvu in potrebnemu ljudstvu radi koristili. Takrat, ko se je Kristanu izročilo »Vojno Zvezo«, se je tudi to reklo, da je bil komi in sam trgovec, torej bo lahko prav veliko storil za delavstvo. Pa prišlo je drugače.

V »Vojni Zvezi« so bili včlanjeni vsi naši konzumi, vse konzumne zadruge kranjskih industrijskih podjetij. V »Vojni Zvezi« je bilo včlanjenih 50.000 ljudi izvedene delavcev in njihovih družin, in te je goljufala »Vojna Zveza«. Pošiljala jim je neki pralni prašek po imenu »Tow-Tow«. Člani niso marali za »Tow-Tow«. Pa ni nič pomagalo. Dobivali so cele množice tega praška »Tow-Tow«. Jugoslovanski socialistični glavar Kristan je vedel za ta zanimivi prašek »Tow-Tow«, ki so ga morali člani plačevati po 4 K kg. Ko so pristopili štajerski člani (60.000 jih je bilo) v »Vojno Zvezo«, so bili takoj osrečeni s »Tow-Tow«, dasi so po vrsti ugovarjali in odklanjali »Tow-Tow«. Nekatera včlanjena društva in prehranjevalne zadruge, n. pr. iz Kroke ali iz Jesenice, Zagorja, so naravnost sporočila zvezi, da »Tow-Tow« ljudje komaj zastoj marajo. Druga jim ne preostane, kakor da »Tow-Tow« dajo članom za nameček ali pa ga pomečejo stran.

Tako je osrečeval Kristan okoli 110 tisoč stiskanih ljudi. Ta »Tow-Tow« je spravil v »Vojno Zvezo« in ga vsiljeval članom Kristanov skladiščnik Lininger, s Kristanovo vednostjo seveda. Ali je Lininger sam spravil dobiček ali sta si ga s Kristanom delila, še ni pojasnjeno. »Vojna Zveza« je morala kupiti »Tow-Tow« po 3 K 80 vin. Razposlala ga je takoj ob Liningerjevem nastopu cel vagon. Seveda ga je dobila mnogo nazaj. Nazadnje so raznesli trditve, da je vlada »Tow-Tow« razposlala ta »Tow-Tow«. Končno so se ga znebili tako, da so zadnjo zalogo odstopili socialističnemu Konzumnemu društvu za Ljubljano in okolico — seveda po znatno nižji ceni.

minu — on, ki je živel tako dolgo in silno na zeleni zemlji pod večnim nebom — on naj bo mrhovina, kakor pes na cesti, in nobena sila na svetu — nobena — nobena sila na svetu ga ni mogla rešiti.

Kako prazna in črna in brez tolažbe je pač beseda »noben« — in praznejša, vedno praznejša je bila, čimdalje je strmel v njo. In iznova je čutil pod seboj zevajoči prepad — brezno, ki je moral vanj zdržati brez preklica.

In vpil je v smrtnem strahu, vpil, da je odmevalo v rakvi, in vpil je, in vpil je vedno dalje, kakor vpije oni, ki se potopi v razburkani noči z razbito ladjo.

Dokler ni objela noč njegove duše in se ni onesvestil, kakor utopljeni v morju. (Dalje bo sledilo.)

Rož.

Severna pokrajina naše države, ki meji na Nemško Avstrijo, je del bivše Koroške. Med Borovljami in Podrožico leži Rož ali Rožna dolina. Krasna je in po pravici vredna tega imena. Kot ograja okrog cvetočega vrta se vije Drava ob njenem robu. Dnevi, ki sem jih pred kratkim preživel v vaseh in pokrajinah te doline so bili lepi. Čustva, ki so me navdajala, je treba doživeti. Bilo je 17. junija zvečer, ko me je peljala pot iz Št. Janža v Borovlje. Pridem od enega znamenja v obliki kapelice. Odpre se mi razgled po dolini. Sedem na klopico pri kapelici: v ozadju gozd, pred menoj cvetoče polje, vasi, na katere se razlivalo zahajajoče

solnce svoje zlate žarke. Spomnim se trpljenja, katerega je moralo pretrpeti ljudstvo in dolina. Kot majhen deček šolar sem bral povesti iz Rožne doline, zgodovinsko povest »Miklova Zala«. Zajezel sem tedaj biti Rožan, doma v Rožni dolini, v tistem kraju, kjer je slovenski rod toliko pretrpel ob času turških pohodov. Ko tu danes spet premišlujem, postane mi rosnost oko. Narod, ki je toliko pretrpel in še ni bilo dosti, prišla je še hujša nadloga od Turkov, prišli so Švabi, tlačili so narod hujše od Turkov. Žalosti se ti trga srce. Prej čvrsto zdravo ljudstvo, sedaj pa, ko ga pogledaš, vse preplašeno, boječe vsled nemškega tiranizma. Prehodil sem vse vasi med Podrožico in Borovljami. Povsod enako. Plašni in boječi pogledi. Povsod sledi nemškega barbarstva. V Št. Jakobu manjka zvoniku strehe, v Št. Janžu je cerkev vsa obstreljena. Kaj to! Ko bi le ne bilo še hujšega. Opažajo se tudi duševne posledice na ljudstvu. Sedaj je svobodno, rešeno švabskega jarma, a se svobode še ne zaveda, ne more si misliti, da je drugače, kot je bilo prej. To večno trpljenje, ki ga je moralo pretrpeti to ubogo ljudstvo od Nemcev v gospodarskem in narodnem oziru je izpodrinilo vsako drugo mišljenje. Ljudstvo v tamošnjih krajih je naravnost žejno izobrazbe. Dobro bi bilo, da bi se malo bolj zanimali naši inteligenti za Rožane in za vse koroške Slovence. Kolikor je gori slovenske inteligence je vsak tako zaposlen, da mu malo časa preostaja za izobraževalni poduk. Le pojdite med nje, zakaj hrepene po vas.

Dolžnost vlade poslancev in intelligence.

V sedanjem času je dolžnost vseh, ki morejo, osobito pa tistih, ki se z javnimi zadevami pečajo, pred vsem vlado, poslancev in intelligenco, da se zavzamejo za delavske stanove, tako da delavci, mali kmetje in mali obrtniki ne bodo imeli vzroka se pritoževati, da se jim slabo godi in da jih država ne varuje.

Ako poklicani krogi — in to so: vlada, poslanci in intelligenca — tega ne store in ne pospešijo socialnih razmer, pače na njihove glave strašna odgovornost ruskih, mažarskih in nemških razmer, kjer si v krvi in po grobovih iščejo pravice.

Zdaj je Jugoslavija v naših rokah. Zdaj jo lahko socialno pravično uredimo.

Izgovor, s katerim odkladajo od sebe nekateri uradniki in drugi prizadeti odgovornost, ko pravijo: »Saj se nam tudi slabo godi, še slabše smo plačani ko delavci, pa študirajmo, naj pa še drugi potrpe —«, v teh časih ne velja. Kadar se ladja potaplja, tedaj vrl kapitan vsem drugim prej pomaga v čoln in nazadnje stopi sam v čoln, da reši tudi sebe, ali pa utone, če ne more drugače drugih oreti.

Ako je dano intelligenci, uradnikom in vsem, ki morajo preurediti javne zadeve, na izbero, da omejejo ljudstvo ali pa sebe, tako so dolžni prej skrbeti za prehrano, za varstvo, za plačilni in zavarovalni zakon ljudstva, delavcev, kmetov, obrtnikov kakor pa zase. Oni so namreč zaradi ljudstva ne narobe.

Politika.

Liberalci za draginjo.

Beograd.

»Domovina«, glasilo mladih liberalnih advokatov, je prinesla par člankov glede neke Koroškeve izjave o revizijah v prihodnji dobi. Članek govori po svoje o pisavi »farovške gospode« in primerja »Kmetstvo zvezo« Sušterskičinjstvu. To je sicer okus, ki ga člankarju nikakor nečemo greniti. Vsakdo ima lahko svoj način zaba-

ve. Toda za člankom se skriva nekaj, česar mi ne moremo zamolčati in to je, da hoče g. članek izročiti konzumente in med temi posebno delavce in uradnike prosti spekulaciji z živili. Preveč imamo skušen iz vojne dobe, da bi se mogli v slučaju nevarnosti brezpogojno podvreči povsem prosti trgovini in prosti spekulaciji. Ali naj bomo naški in slovenski veliki posestniki pridelujejo žito v prvi vrsti za spekulante, ter se njim samim neovirano pustijo svobodno navijanje cen? Ali gospodom ni znano, da Slovenija niti v normalnih časih ni pridelala žita za lastno potrebo?

Mi vsi smo gotovo za svobodno trgovino, ako ista vrši brez škode za konzumente svoj posel. Tako danes, ko je vse zastrupljeno, ko vsakdo hoče polniti žep na račun drugih, moramo biti skrajno previdni. Zato je bila tudi Koroškeva izjava popolnoma na mestu. Ako gospod članek namerava s tem morda napraviti v vrstah slovenskih kmetov kako zmedo, se grozno moti. Kmetje, ki razumevajo organizacijo, bodo v vsakem slučaju storili svojo dolžnost. Ogromna večina našega kmetkega ljudstva si želi čimprej rednih razmer in rednih ter sigurnih cen pridelkom. Tega pa neomejeno oduševstvo in navijanje cen nikdar prinese ne more. Zato je v interesu konzumentov kakor tudi v interesu kmetovalcev, da se zapre pot divji spekulaciji, ki se čimbolj pojavlja tedaj, ako preli nevarnost pomankanja. Ako bodo razmere take, da nam prosta trgovina čim prej prinese redne preživiljske razmere in ustanovi tudi stalnejše cene, potem dobro. Ako pa tega ne bo, potem mora država poseči vmes in napraviti red. To je po našem mnenju hotel dr. Korošec in zato smo mu lahko delavci hvaležni.

Tedenski obzor.

Delavec in dijak.

Na shodu v Št. Petru pri Mariboru 22. junija je govoril tudi dijak Šedivy. Iz njegovega govora navajamo tu odstavke, iz katerega veje značilen duh novih časov v katoliškem taboru. Za vzgojo v mrzli sebičnosti, s katero so obdali že dijaki in ga ločili od delavskih in rokodelskih vrstnikov, češ da mora imeti sebe za nekaj več, v tem taboru ne bo prostora in tudi ne za zaničevanje drugih. Ravno zaradi svojega napuha je največ dijakov obrnilo hrbet krščanstvu, ker krščanstvo zahteva tega duha kakor ga je Šedivy mislil.

Naj navedemo njegove besede, ki jih v liberalni strankarski dobi nismo slišali.

Kako pojmuje razmerje do vajecev: »Če katoliški dijak premišljuje, kako bo nekdo deloval med ljudstvom, kako bo samega sebe popolnoma žrtvoval za srečo drugih, kako bo branil in razširjal sveto vero, naj bo potem zdravnik ali profesor ali sodnik ali duhovnik, tedaj mu začne kri burneje plati po njegovih žilah, tedaj začne srce hitreje biti in neka urzlca ga spreletava. Kakor magnet hoče potegniti vse nase, stori vsi le dobro. Čeravno mi katoliški dijaki ljubimo z neizmerno ljubeznijo vse, ki se zbirate okoli križa, vendar nam so posebno pri srcu tisti, ki so našemu stanu najbližji: naši vajejci.

Ravnatoko kakor dijak zapusti vajevec skrbnega očeta in ljubečo mater, ker ga domača hiša ne bo mogla preživeti, ali pa ker ga vroče kopnenje žene v svet. — Kakor zalezuje dijak vedno ostro oko profesorjevo, tako vajejca mojster. Kakor dobiva dijak tako tanke kose kruha, da lahko skozi nje vidi v knjigo, tako se navadno tudi vajejca ne zalaga preveč s kruhom. Kakor vzame dijak o počitnicah v roko potno palico, da pogleda malo v svet, tako gre tudi vajejca, ko je »frei«, pogledat med tuje ljudi in zbirat izkušnje. Ker pa je navadno tudi z vajejci in pomočniki tako, kakor pravi pesem o dijakih — študentih: »Če študent na razjo gre, penes nema nič kre se« — zato naj bo tako pomagano vam, kakor pomagamo sebi. Izdali bomo potovalno listino, kjer bodo navedeni po imenu vsi tisti katoliški dijaki, katerih starši bodo dali zastoj hrano in prenočišče ne le katoliškemu dijaku, ampak tudi katoliškemu vajejcu. Kamorkoli boste prišli v Jugoslavijo v kraj, kjer je kak katoliški dijak, tam bo tudi vaš dom, tam boste našli v počitnicah svojega ljubečega brata, četudi ga boste videli prvič in zadnjič.

Blago iz Amerike. Slovenski izseljenci so poslali za svoje sorodnike blago. Vsi oni, na katere je kak zaboj naslovljen bodo obveščeni.

Narodni poslanci za invalide. Poslanec Marka Daković je stavil predlog narodni skupščini, da bi povodom invalidnega dne odstopili vsi poslanci trodnevne dijete. Predlog je bil enoglasno sprejet.

Vojvoda Mišič. Vojvoda Mišič je sprejel od angleškega generala Planketa, šefa vojne misije, zaprt avtomobil za uporabo kot dar angleških častnikov.

Socialni tečaj v Celju. Dne 17. t. m. se vrši v Celju enodnevni socialni tečaj. Opozorjamo posebno tiste okraje, kjer je organizacija manj živahna.

Cena pšenice padla. Zagrebški listi poročajo, da je zadnje dni cena pšenice padla od 260 in 280 K na 200 do 220 K.

Stavka železničarjev. V Beogradu je izbruhnila pred par dnevi stavka železničarjev. Izdana je bila naredba, da se mobilizira 25 železničarjev, ki niso hoteli iti v Pečuh pod pogoji, ki jih je stavilo ministrstvo za promet. Stavka okoli 800 železničarjev.

Požar v cerkvi. V katoliški cerkvi v Čapljinah je goreča sveča povzročila ogenj, ter je upepelila vso cerkev, razen zidov. Župnika so našli nezvestnega v cerkvi.

600 hiš bodo zgradili. Občinski svet v Parizu je sklenil, da bodo zgradili do jeseni 600 hiš in vsaka hiša bo imela svoj vrt; seveda tu v Ljubljani imamo stanovanj v izobilici, zato pa le čakajmo kot Judje na Odršenika.

Za socialno pravičnost proti boljševikom. Kakor znano, boljševiki ne marajo, da bi vsi državljani prosto glasovali in da bi vsakokratna vlada zavisela od pravilne večine, ampak branijo svoje stališče z oboroženo silo, namesto da bi se umaknili od vlade, kadar nimajo za seboj večine državljanov. Boljševiški predstavnik na Ogrskem Bela Kun se tudi z orožjem drži. Države, ki jim je kolikaj za red in mir, bodo morale delati na to, da bodo vlade v ljudovladah prosto izvoljene od vseh državljanov in da ne bodo le ti strahovani od male peščice nasilnežev. Poštenim državljanom je vse eno, ali jim dela silo pest grolov in baronov ali pa pest proletarcev.

Demonstracijska stavka na Francoskem. Francoski železničarji so sklenili, da se udeležijo demonstracijske stavke dne 21. julija, od 5 ure jutraj bo počival ves promet na Francoskem.

Stavka petrolejskih delavcev. Na Rumunskem stavkajo petrolejski delavci, in na zahtevo delavcev so lastniki odgovorili sledeče: ako se ne zavežejo, da nikdar več ne bodo proglasili stavke in da bodo zdrževali red in mir in brezpogojno zopet sprejeli delo, jih odpustijo vse. Delavci so se takoj napotili v deputaciji k ministru za notranje stvari Marcescu v Bukarešto. Vsa petrolejska industrija počiva, še ne izprevidijo ti izkoriščevalci delavstva. Sprevideli bodo, ampak potem bo prepozno. Meje ima tudi potrpežljivost.

J. S. Z.

Umrlému članu Jugoslovanske Strokovne Zveze.

Drag in ljub ti je član, ki ne zanja samo, ampak se tudi trudi in z delom koristi organizaciji.

Ivan Stöcklinger, čegar spominu so posvečene te vrstice, je služil dolgo let v Jugoslovanski tiskarni kot strojnik. Rojen je bil na Koroškem. Nemški stranki boji ga niso potlačili. Ostal je zvest Slovenec.

V Ljubljani se je seznanil z Jugoslovansko Strokovno Zvezo. Pustil je vse socialistične organizacije in se z vsemi silami in ognjem oklenil organizaciji, ki rastejo in slone na krščanski misli.

Pri Jugoslovanski Strokovni Zvezi je deloval kot odbornik skupine K. T. D. v Ljubljani. V političnem oziru je videl najboljše poročstvo za prosep javnega blaga v vrstah tiste stranke, iz katere je prirastla Jugoslavija, Vseslovenske Ljudske Stranke; zato jo je tudi podpiral, kolikor jo je mogel. — Pa tudi na izobraževalnem in vzgojnem polju si ga videl. Kot član in odbornik je šentjakobskemu Orlu v Ljubljani koristil mnogo.

Njegovo veselje pa je bil »Ljudski oder«. Sodeloval je pri njegovi ustanovitvi. Predstave v šentjakobski prosveti v Ljubljani pa je vodil sam. Bil je režiser tamošnjega Orla. — Pri odru je delal 8 let. Navdušen mlad fant je bil prišel iz Celovca, da se v Ljubljani izpopolni in potem vrne nazaj med rojake v Korotan.

Umrli je v nedeljo 6. julija v deželni bolnišnici. Zapušča osiroto družino.

»Naša Moč« izhaja začasno zaradi draginje 14 dneвно.

Vevče. Mezndno gibanje se je pričelo. Delavstvo se nahaja v zelo slabih razmerah — nizke plače, pa ta draginja. Stavili so zahteve, katerih pogajanja se kmalu vršijo, zastopani bodete obe organizaciji.

Goričane Medvode. Ta skupina posluje precej dobro, spustili so se tudi v mezndno gibanje, pogajanja se vršijo obenem z Vevškim delavstvom.

Maribor. Pred dobrim pol letom se je ustanovila v Mariboru skupina J. S. Z., o kateri pa moramo priznati, da je ena izmed najagilnejših skupin. V tem kratkem času se je pokazalo, da ima skupina prave moze na krmilu.

Črna. Pričelo se je tudi pri nas z delom. Odkar smo se otresli nemških nasilnežev, dihamo spet svež svobodni zrak, katerega smo prej tako grozno pogrešali. Prišlo so nemške tolpe in vse, kar je bilo slovenskega, jim je bilo trn v peti. Nisi se smel ganiti, čutili smo poglede naših nemčurjev, ki so se nam rogali, a kratko je bilo njih veselje. Morali so noprati svoja šila

in kopita. šli so kot bi bilo gorelo za njimi. Dobro, da so prej podrl Volico, da se ni zajela. Spet se lahko razvijamo, oživela je spet skupina JSZ, prišla je pomlad za nas. Razeveta se društveno življenje. Uspešno bilo.

Stražišče pri Kranju. Zanesla se je laž v naši skupini od socialnih demokratov, da naša strokovna zveza deluje na to, da bi se odpravilo osemurno delo na dan in da bi se zopet začelo dvanaajsturno delo. Vsled tega naj se vsak sam prepriča, kaj je naša strokovna zveza in kaj so socialni demokrati.

Stražišče pri Kranju. Naznanjam še enkrat vsem članom naše skupine, da se bolniška podpora izplačuje redno vsako nedeljo od 10. do 14. ure. Izplačuje se pri blagajniku Janezu Oman, Stražišče št. 97.

Delavstvo v Trzinu v tovarni Peter Kozina & Co. ni deležno dobrote naredbe št. 390 uradnega lista št. 60 z dne 28. febr., s katero se dopolnjuje naredba o osemurnem delavniku z dne 30. decembra 1918. Ne plačuje se jim namreč celodnevna plača, ampak manj. Naredba namreč pravi: § 4. »Kjer se je skrajšal delovni čas na osem ur, se ne sme zaradi tega istočasno znižati prejšnji zaslužek.« — Delavstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze je nastopilo proti temu kršenju naredbe.

Tržiški kovači imajo težavno delo, malo plačo in deseturni delavnik. Res je čudno, da skoro noben podjetnik ne zboljša delavcem bridkega stanja prostovoljno, ampak da vsak stori to le prisiljen. To trdoto in zaslepljenost človek komaj razume. Vsi smo že gluhi od tega razbijanja in prehlajeni. Le pomislite: deset ur vročine in treskanja. Ali za nas ni nobenih postav? Skrajni čas je, da se nekaj stori.

Kovaški stan, kovaški stan, kako si vendar zaničvan! Črn, umazan sem vsak dan, povrh največji sem tlačan.

Prihodnjič naj bo priobčena cela žalostna pesem tržiškega kovača.

Skupina Maribor — ena izmed mlajših — vrlo napreduje in v redu posluje. Narasla je že na 400 članov. Po sporočilu zveze bodo ta teden, ki sledi, razposlane nove članske knjižice. Skupina tudi drugače živahno razvija svoje življenje. Kot smo že poročali, je priredila shod v št. Petru pri Mariboru, ustanovila se je po njenem vplivu skupina v Studencih pri Mariboru in prvo nedeljo v avgustu priredi izlet v Radovanje pri Mariboru.

Sv. Mišel pri Šoštanju. V nedeljo dne 13. julija se je vršil velik ljudski tabor za vse slovensko delavstvo v celi šaleški dolini.

Velenje. Časi gredo mimo nas, Marsikaj se preobrne; tako so se začele tudi pri naših socialnih demokratih prekucije. So drugi Valenčak, blagajnik tukajšnje skupine socialnih demokratov, je avanziral. Priporočiti moramo, da je bil to avanzma neke posebne vrste, namreč avanziral je od blagajnika na navadnega člana. Vzeli so mu vsaj važen posel blagajnika. Ne sumničimo, sčasoma pride vse na dan, širijo se pa govorice, da mož sodrug kupuje za 20.000 K kaj primerno zemljišče za stavbišče. Danes se marsikaj dogodi. Samo pri delu v rudniku se ne da prihraniti takva vsota. To vemo tudi mi, ki ravnatoko garamo in delamo, pa smo spoznali, da nam ta zaslužek komaj zadostuje za življenje, ne pa da bi mislili in mogli živeti v izobilju. — Seveda, če pa delajo kupčije brez potrebe po Slavoniji in nam napravljajo dolg, ki je menda znašal 70.000 K, je stvar drugačna. To se godi v tistih vrstah, ki venomer pravijo, da edino oni so za blagobit delavstva. Hvala Bogu, da smo vas spoznali. Dobre volje tako nismo bili pri vas; kjer je eden prisiljen plačati, tam ni svobode, če se delavcu kar meninič tebi nič odtegne denar od mesečnega zaslužka. Tako ne pojde dalje, mi hočemo biti svobodni in ne sužnji. Na ta način se lahko hvalite, koliko da imate članov, ker ste jih kar prisilili, a pogledjmo vsakemu v srce in videli boste, vzeli ste jim denar, a prepiranje in vera jim je ostala. Našteli bi lahko nad polovico, ki so našega prepričanja, vaši so pa raditega, ker ste jih prisilili. Pri vas organizirani nočemo biti, ker so pa časi in razmere take, da moramo biti organizirani, se bomo organizirali rajši v krščansko-socialni delavski organizaciji Jugoslovanski Strokovni Zvezi, ki nam je že preskrbela prepotrebne kopeli. Kaj ste nam pa vi? Slabo ime. Spoznali smo vas zadosti, na primer maja in pa tudi pred kratkim. Dobro se imejte!

Več rudarjev.

Mežica. Poživili smo skupino. Spet delamo in to z večjim veseljem, ker se nam ni treba več bati nemških roparjev in lačenpergarjev. Kakor smo zvedeli iz časopisja, pripade naš okraj brez plebscita Jugoslaviji. Stari člani, ki so prej vsled pritiska socialistov odstopili in pristopili k soc. demokratom, so se vrnili. Tako bomo spet začeli z delom. Okrajno glavarstvo, oz. Štacijsko poveljstvo je zaprlo vse gostilne do ene, to je Kivodova, ki je socialistična in tako nam ni preostalo drugega, kot da smo vložili vlogo na dotično

inštanco, da odprejo našo gostilno, katere je bila v času najhujšega nemškega tiranstva zavedna slovenska gostilna in katere prejšnji lastnik rajni oče Praper p. d. Zagmojster je prvi v Mežici podpisal majniško deklaracijo, kakor tudi njegov sin Ivan, sedanjí lastnik, ki je bil vseskozi zaveden Slovenec. Naša vloga je bila ugodno rešena. Gostilna je odprta od 5. julija naprej od 8. do 21. ure. Bomo še marsikaj preiskali, da ne bo nam in državi v kvar.

Borovlje v R. Strnili smo se krščanski socialni delavci in ustanovili skupino Jugoslovanske Strokovne Zveze. Da bi nam bilo uspešno!

Bistrica v R. Oddahnili smo se od prestanega strahu, ki smo ga prestali v času, ko smo imeli Nemce tukaj. Sedaj smo prosti, bomo spet lahko delali za našo stvar. Na delo! Ne ustrašimo se Pogum velja!

Stanovanjska najemnina.

Po naredbi o najemninah z dne 28. oktobra 1918, drž. zak. 381, § 10, pravi, da se stanarina sploh ne more povišati. Edini razlog bi bili zvišani davki, ki se pa niso prav čisto nič zvišali. Pa tudi če bi bila stanarina zvišana pogodbeno, ta pogodba ne velja ter bi najemnik od hišnika lahko zahteval zvišani znesek nazaj. Če se more, in to le, če so dani nujni pogoji, zvišati stanarina, odločijo o tem posebni uradi o najemninah, ki pa na deželi sploh ne obstojajo in bi to vprašanje imelo premotrivati edinole okrajno sodišče v izvenspornih zadevah.

Zato ni treba delavcem nič reagirati, ampak naj plačujejo staro najemnino naprej brez ozira na odgovore, ker stanovanja po zgoraj citirani naredbi ne more nihče odpovedati razen v nujnih slučajih, ki so navedeni pod § 7, točka 5 + 3.

V tem oziru vam priporočamo, da citirano naredbo pogledate pri županstvu, ki jo gotovo ima in je izšla v Uradnem listu avstrijske vlade (Reichsgesetzblatt).

Rudar.

Rudarske kopeli.

Škale pri Velenju.

Naša skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze, dasiravno je še mlada po številu članov, a se je že v svojem nemem lotila dela za delavske interese. Dne 24. maja 1919 je vložila po svojem zastopniku J. S. Z. rudarju Vekoslavju Zajcu v Velenju zelo važno vlogo glede delavske kopeli. Že večkrat se je govorilo o tej važni zadevi, a ni prišlo do rešitve. Že leta 1917, je Vekoslav Zajc izposloval pri bivši avstrijski vladi omenjeno kopel in je bilo odločeno že za zidanje za leto 1918. spomladi, a ker so takrat vladali na tukajšnjem premoškopu razni avstrijski mogotci, kakor Randa, se je pa cela zadeva zavlekla. Precej se je ti stokrat prizadeval naš rudar Zajc, ki ga je delavstvo prosilo, da se naj ukrene eno ali drugo, tudi zaradi zboljšanja plače itd. Randa ga je zato pustil vreči k vojakom in cela stvar je čakala zopet do danes, ko se je zopet pobrigal Zajc za to važno zadevo, ker kopel je neobhodno potrebna za delavsko zdravje. Mnogo delavcev se je prehladilo že vsled tega, ker hodijo pozimi po eno uro in še dale na svoje stanovanje in pridejo vsi vroči in mokri iz obrata na mrzli zrak. Ko bi bil človek iz železa, se mora prehladiti, ker človek, ki ima daleč na svoje stanovanje, se mu obleka kar strdi vsled mraza na njegovem telesu in jih je že mnogo šlo vsled tega v prezgodnji grob. Odločno smo sklenili, da letos mora priti do tega, da se začne v najkrajšem času graditi omenjena kopel in da naj bode gotova do jeseni. Dne 15. rožnika je načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani poročalo rudarju Zajcu, da je želna vlada rade volje odredila, da se ima v najkrajšem času pričeti zaželenja kopel graditi in da bode gotova do jeseni. Mi delavci smo iz dna srca hvaležni našemu tovarišu Zajcu in načelstvu Jugoslovanske Strokovne Zveze ter vladi, da se je naša dolgoletna srčna želja vendar enkrat izpolnila! Posebno hvalo zasluži pri tem začetnem delu tukajšnji obratovodja svetnik Goštica, ki se je z vso vneto tudi odločil za to potrebno in koristno delo. Težko je danes dobiti vse moderne in potrebne priprave, a kakor je videti, bo skrbel in ukrenil vse, kar se bo dalo, da ustreže želji in potrebi delavcev. Tudi njemu moramo izreči za njegovo odločno delo vso zahvalo in priznanje. Obratovodja bo tudi gledal, da bode prej ko mogoče potegnil vodo iz spodnjega oddelka jame. Ravno takega energičnega in spretnega vodja smo tukaj potrebni!

Delavci, kako potrebna je organizacija, poštena, katoliška delavska organizacija, ki se bo v resnici v prvi vrsti borila za pravice delavskih interesov. Zato kateri še niste vpisani, glejte, da to kmalu storite, ker le potom naših močnih organizacij si bomo izvojevali svojih pravic! Organiziran mora biti danes vsak ne glede na spol in na stan. Vsakemu je na prosto voljo dano, kje se hoče organizirati, ne sme se mu pa žugati in siliti, kakor znajo rdečkarji,

ki groze: če ne bo kdo pri njih organiziran, ga bodo pa vrgli na cesto. Torej pristopajte nemudoma vsi v krščansko stanovsko organizacijo v Jugoslovansko Strokovno Zvezo.

Kovinar.

Jesenice. Mezdno gibanje.

Pred 14. dnevi sta se pritožila dva oddelka v jeseniški tovarni kranjske industrijske družbe zaradi velikih razlik v plačah in tudi zaradi prenizke plače. Ravnatelj jih je takra odločil z odgovorom, da bo podala tovarna sama v kratkem času preurejene plače. Pretekli teden sta res dobili oboji delavski organizaciji liste, na katerih so bile zaznamovane prenovljene plače. Te plače so bile prenizke, naka je stavilo organizirano delavstvo obeh strokovnih organizacij v petek dne 11. t. m. svoje zahteve.

Delavstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze je nastopilo solidarno z delavstvom, organiziranim v kovinarski organizaciji. To izjavo, seveda, so vzeli socialisti na znanje, a slišati niso hoteli nič o kaki skupnosti pri pogajanjih. Rekli so, da so oni večinski zastopniki organiziranih delavcev in da bodo že oni sami zastopali interese vseh delavcev.

Seveda, naša skupina pa ni bila tega mnenja in je stavila svoje zahteve na tovarno. Naše zahteve so se ujemale z onimi Kovinarske organizacije, ker zavedamo se skupnosti delavskih interesov, v katerih se ne sme kršiti sloge.

Pozabili pa ne bomo, kako so delali socialisti z vso močjo, da bi odvrnili našo organizacijo od vsakega delovanja. Seveda so se zmotili, če so mislili, da nam ni za delavstvo, ampak samo za denar, kakor je njim samim.

Iz postopanja socialistov se kaže, da oni nočejo in nočejo sloge med delavci in hočejo še vedno glavno vodilno in odločilno besedo imeti. Mi tega nočemo, da bi bili naši organizirani delavci igrača v političnih rokah. Zavedamo se našega cilja, zavedamo se naših nalog, katere peljejo do sloge, reda in miru med delavstvom.

Iz jeseniških tihih dogodkov, ki so se odigravali te dni, se kažejo jasno razlike med obema organizacijama. Na eni strani nemir in nevolja, na drugi strani trezno in preudarno mišljenje in delo.

Na izjavo sodruga Gabrijela, da se bo je skupnega dela v delavskih interesih, da bi jim to znatno škodovalo, povemo mu samo to, da naj le ima on svoje ljudi lepo pri sebi, ker kričavec itak ne rabimo, ljudi nestalnega mišljenja prepuščamo tudi njemu. Oni pa, ki bodo spoznali, kako bridko so se varali, ko so mislili, da je njihova Kovinarska organizacija res prava organizacija, ne pa izrabljalo sredstvo in privešek politične stranke, si bodo pa že sami poiskali organizacijo, kateri se bodo priključili.

Zapomnili si pa bomo taktiko sodrugov. Knjiga jeseniških socialistov je polna grehov proti sodelavcem, proti narodu in proti ljudskemu blagru. Mi si jih zapomnimo in tudi porabimo ob gotovem času.

Delavske zahteve skupine J. S. Z. na Jesenicah.

Ravnateljstvu Kranjske industrijske družbe Jesenice-Fužine. — Naznanjamo, da odobravamo regulacijo plač, kakor nam jih je ravnateljstvo naznanilo, pač pa so plače v današnji draginji in v primeru drugih nam sličnih podjetjih prenizke. Zato smo primorani staviti, to storimo tudi v sporazumu z organizacijo kovinarjev, sledeče zahteve:

1. Vsi oni delavci in delavke, ki služijo dnevno izpod 7 K, naj se jim plača zviša za 75%.
2. Vsem onim, ki služijo dnevno nad 7 K temeljne plače, naj se jim ista zviša za 50%. — Ta povišek velja po od tovarne reguliranih plačah.
3. Vsak delavec naj dobi za ženo dnevno po 2 K, za vsakega otroka po 1 K.
4. Izplača naj se takoj enkratni nabavni prispevek, in sicer za delavca in delavko po 500 K, za ženo 250 K, za vsakega otroka po 100 K. — Ta nabavni prispevek velja za mesec julij, avgust, september, oktober in november, torej za dobo 5 mesecev.
5. Delavcem in delavkam se mora dati brezplačno stanovanje; kdor stanuje pri zasebniku ali ima lastno stanovanje, mu mora tovarna stanarino izplačati.
6. Isto velja tudi za razsvetljavo. Po vseh delavskih stanovanjih mora biti vpeljana brezplačna električna razsvetljava, kjer je pa že vpeljana, se mora dotičnemu delavcu strošek za napeljavo povrniti.
7. Tovarna da letno vsakemu delavcu 3 m³ drv, in sicer po 5 K m³.
8. V slučaju spremembe valute naj se za isti mesec izplača vsakemu delavcu za 1 krono 1 dinar, da ne bode delavstvo trpelo škode.
9. Zidarji se morajo prišteti med kvalificirane delavce.
10. Radi povišanja plač naj tovarna ne

poviša cene življenjskim potrebščinam, katere nudi delavcem sedaj pod ceno.

11. Te zahteve in določbe naj veljajo že za mesec julij.

12. Zahtevamo, da tovarniško vodstvo da delavskim konsumnim društvom na razpolago toliko svojih izdelkov, kolikor jim morejo ista razpečati.

Rok za odgovor na te zahteve naj velja kot ga določa organizacija kovinarjev.

Prosimo, da nas ravnateljstvo obvesti kdaj se bodo vršila pogajanja in pozovi naše zastopnike, da zastopajo pri nas organizirane delavce.

Skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze Sava-Jesenice, dne 11. julija 1919.

Peter Arnež,
tajnik.

Stefan Weber,
predsednik.

Skupina Jugoslov. Strok. Zveze na Jesenicah je sklenila na svojem sestanku dne 8. julija 1919, da stopi po svojih tovariših Peter Arnežu in Janez Bertonecju v stik z vodstvom strokovne organizacije kovinarjev v svrhu skupnega nastopa v času mezdne gibanja ter tem potom izjavlja:

1. Razmere zahtevajo skupnega nastopa vseh interesiranih delavskih organizacij v svrhu zboljšanja delavskih razmer.

2. Naša organizacija je pripravljena, da nastopi sporazumno z vašo organizacijo pri zahtevah glede regulacije temeljnih plač kakor tudi v vsem drugem, kar bi mogle delavski položaj izboljšati.

3. Vsaka razlika v zahtevah zna vsemu delavstvu v splošnem škodovati.

Socialistična organizacija kovinarjev je odgovorila na ta dopis, da ne mara skupnega nastopa.

Železničar.

Žene železničarskih delavcev trpijo. Zjutraj ob petih morajo kuhati zajtrk možu delavcu, ki odhaja na zgodnjo službo, potem pa še enkrat za otroke. — Za stanovanja je treba tudi železničarjem nujno poskrbeti, najprej za tiste, ki stanujejo po vagonih s svojimi družinami.

Železničarska skupina Studenec pri Mariboru je stavila svoje zahteve.

Cestar.

Vloga cestarjev na socialno skrbstvo z dne 7. julija 1919.

Cestarji so v svoji odborovi seji dne 6. julija t. l. sklenili sledeče zahteve:

1. Poverjeništvu za socialno skrbstvo ter ministrstvu za socialno politiko v Belgradu se naprosita, da dobe vdove in sirote v vojni padlih cestarjev popolno pokojnino.

2. Prosimo, da se izplača doneski za stanarino in podporo kar je vsem državnim uradnikom in uslužbencem dovoljeno, česar pa do danes nismo prejeli.

Prosimo, da se tudi cestarjem nakažejo te podpore.

Prosimo, da se ta stvar čimprej ugodno reši in da poročate o rešitvi.

Listek.

Iz nasprotnega tabora.

Murska Straža je dne 11. julija 1919 (št. 13.) prinesla po »Jugoslovanski Njivi« članek:

Ruski boljševizem.

Ruski profesor Lavrov je govoril v ruškem krožku v Zagrebu o razmerah v boljševiški Rusiji in je med drugim povedal sledeče: V Petrogradu uživajo mesto kruha takozvano »durando«. Tako se pravi mešanici iz semletih bučnih koščic, otrob in malo ječmena. Od »durande« umirajo v Petrogradu na tisoče. Žene inteligentov hodijo v delavske skupne kuhinje in pobirajo ostanke kruha. Rdeči teror ne pozna pravičnosti. Izza atentata na Ljenu je bilo ustreljenih na Ruskem 517 oseb brez vsake obsodbe. Na ulicah in po trgih se lahko vidijo zoperni prizori. Tako je videl prof. Lavrov voziti trupla padlih častnikov in plesati po mrtvih telesih. V Kislovodsku so ubili generala Dimitrijeva na zverinski način. Večkrat izvršujejo smrtno kazni s sadističnim razpoloženjem; rabelj se roga svoji žrtvi, nekemu mladeniču: »Povej, kje naj začnemol« in mu odseka uho; ranjenec se zruši, a rabelj sede k njemu, zvija cigareto in ga prosi, naj je kadi, pa mu odseka še nos. Nekateri zbeže pohabljeni in oblit s krvjo, za njimi pa se podi množica ljudi in se norčuje iz »buržuja«. Medtem pa se je ta množica, ki preganja meščane, sama »pomeščanila«, pravi prof. Lavrov; kupuje in nosi briljante in gospodske igrače. Velika trdka južnega sadja Jelisejev pošilja na določene proletarske naslove mesečno za 200.000 rubljev kolonijalnega sadja, konzerv itd. — Rus Bobrinski je pripovedoval na istem sestanku o razmerju kmeta do boljševiške vlade med drugim tudi to-le: Kmetu so obljubili zemljo, zato je zbežal s fronte in pričakoval, da dobi zemljo v svojo posest. Ko pa je videl, da boljševiški denar nima nobene vrednosti, je pridelal zgolj za lastno

uporabo in ni pošiljal v mesta nobenih živil. Ljudje so bili prisiljeni poslati na deželo rdečo gardo, da rekvirira živila, toda vojaki so se vrnila prazna, ker so kmetje poskrbili vsa odvečna živila. Tročnik je zategadelj postavil kmete pod državno nadzorstvo in organiziral državne žitnice, v katere je moral spraviti kmet vse žito in vso hrano, za lastno uporabo je pa dobival sproti. Vendar se je tudi ta način izjalovil. Boljševiška vlada pa si je izmislila tretji prestop: velikim posestnikom, grofom in drugim agrarcem je zopet izročila veleposestva, dala na razpolago vojaško asistenco in jih pooblastila, da lahko postopajo s kmeti, kakor hočejo, samo da se obdela zemlja. Tako se je vrnila stara kmečka tlaka. Tudi drugi delavci so bili nezadovoljni, ker niso dobili hrane; začeli so štrajkati, ampak boljševiki so postavili za gospodarje zopet tiste fabrikante, katere so preje napodili, dali so jim vojaške čete na razpolago in te gonijo delavce z orožjem v tovarne.

Delavsko pravo.

OKROŽNICA IZ LETA 1891.

Dolžnost vlade.

Vlada mora gledati na to, da varuje celoto in njene dele. Najprej celoto, ki jo je narava izročila v varstvo najvišji oblasti v tej meri, da je čuvanje javne blaginje ne le najvišja postava, ampak tudi vse nalog in razlog za vladne kroge; potem za posamezne dele: ker državna uprava ni za korist tistih, katerim je izročena, ampak za korist tistih, ki so ji izročeni. V tej resnici soglašajo modroslovje in krščanska vera. Vlada mora imeti svoj vir v božji moči. Ima s to neko skupnost. Zato mora biti izvrševana po vzoru božje oblasti. Božja oblast pa skrbi za očetovsko skrbjo za vse, za poedine stvari in za celoto. Ako torej skupni blaginji kaj škoduje, jo ovira ali pa krati srečo posameznih stanov, kaj takega, kar se ne da ozdraviti ali odvrniti na drug način, mora nastopiti državna oblast.

Za javni in zasebni blagor pa je koristno, da vlada red in mir, da ravna božje zapovedi in naravne postavbe vse družinsko življenje, da se izvršuje in spoštuje vera, da cvete pravica doma in v javnosti, da je pravica vsakemu sveta, da jo brez kazni nihče ne žali, da rastejo iz mladeničev krepki in zdravi državljani, ki so sposobni pomagati državi in jo varovati, če zahtevajo razmere. — Zato če se pojavijo nemiri ali vsled tega ker so se delavci uprli ali vsled tega, ker se jim je ukinilo delo, če kdo ruši družinske vezi v delavskih krogih, če kdo skruni versko dolžnost delavcem s tem, da jim ne da časa, da zadostijo verskim dolžnostim, če v tovarnah grozi nevarnost za pravno življenje moških in ženskih, če se jih zvalja s pogubnimi sredstvi v greh, ali če delavski sloj stiskajo delodajalci s krivičnimi bremenami ali jih trapijo z drugimi pogoji, ki onečašajo človeško osebo in človeško dostojanstvo, če neprimerno delo škoduje zdravju ali če ni prikladno za spol in starost, tedaj mora, čisto jasno je, v takih slučajih nastopiti moč in avtoriteta postaviti, seveda v gotovih mejah. Te meje zavrtava ravno tista zadeva, katere kliče postaviti na pomoč; zakaj bolj nastopiti in dalje iti postaviti ne smejo kakor do tja, da se vložijo v nevarnost odstrani.

Pravico vsakega, bodi kdorkoli, je treba sveto čuvati. Da vsak svoje obdrži, mora skrbeti državna oblast s tem, da prežene in mašuje krivico. Ko pa varuje prava državljanov, mora najbolj gledati na nižje in potrebne. Zakaj rod bogatih je obdan s svojimi prednostmi, zato potrebuje manj javnega varstva; ubogo ljudstvo pa, ki nima nobenega premoženja, je navezano popolnoma na državno varstvo. Zato mora delavce, katere štejemo med množico potrebnih, varovati in ščititi država s posebno skrbnostjo.

Socialna demokracija pred sodnim stolom človeškega razuma.

(Dalje.)

Kot pristni mož vede zametuje Marx vse prave, taji vsa večna, nesprenmenljiva načela in resnice na modroslovnem, verskem, pravem in zakonitem polju; tripi velikodušno samo nekaj malo matematičnih resnic. Takoj nato postavi mojster z neverjetno naivnostjo celo vrsto gospodarskih, modroslovnih, pravnih in verskih resnic v svoje zgodovinsko modroslovje, ki morajo veljati za vse veke, ker počiva na njih njegov razvojni zakon ki z njimi stoji in pade:

- 1.) Vse kar je, je snov.
- 2.) Snov se vedno giblje; to gibanje je večno.
- 3.) Odločilne sile v naravi so: gospodarski pogoji, proizvodnje in zamenjava proizvodov (produktov); drugi činitelji ne igrajo nobene, ali kvečjemu samo podrejeno vlogo.

4.) Med duhom in snovjo ni nobenega razločka.

5.) Vera, pravica, modroslovje, pravo, umetnost, veda, vse to je proizvod materialnih, gospodarskih razmer.

6.) Pravno je vse, kar je običajno.

7.) Zgodovina se razvija od stopnje do stopnje potom gospodarskih nasprotstev, potom razrednih bojev.

8.) Razvoj nastane z notranjo nujnostjo in nezmotljivo zanesljivostjo naravnega zakona.

Tu imamo celo vrsto domnev; splošno veljavne, trajne, neizpremenljive resnice, za katere ta čudni mož vede zahteva brezpogojno vero, dasi zametava vse večne, neizpremenljive resnice.

Toda — mogoče je pa Marx teh osem stavkov dokazal? Trdil jih je, poskušal jih je obrniti na svetovno zgodovino, toda izkustvo in zgodovina vseh časov in narodov ga obsojata.

Bernstein, dolgoletni mojstrov prijatelj, priznava s teškim srcem, da se je Marx motil in da bi rešil njegovo čast, je predlagal, da naj se izpremeni ime: gospodarsko razumevanje zgodovine; tako ostane Marxu slava, da je bolj ko drugi raziskovalci opozoril na vrednost gospodarstva v zgodovini. To je drugo ime, toda tudi drug sestav, to ni nikak nova iznajdba, da upliva gospodarske razmere na tek zgodovine; saj tega nihče ne šne ni tajil, in če mojster Marx ni hotel ničesar drugega povedati, bi bil prav tako lahko molčal. Marx je hotel nekaj povsem drugega s svojim zgodovinskim modroslovjem in ravno radi tega je tako zelo naglašal materialne činitelje in železno potrebo.

Bernstein je po pravici grajal v mojstrovem nauku tisti prenapeti materializem, ki ne pripisuje svobodno učinkujočim silam v družabnem razvoju prav nobene, ali pa kvečjemu le podrejeno vlogo; tisti materializem, ki izžene iz sveta duha, ali pa ga napravi za slugo gospodarskih (materialnih) razmer.

»Proč z materializmom, nazaj h Kantu!« kliče Bernstein.

Naj bi bil raje rekel, nazaj k sv. Tomažu!

Po Marxu se vrši družabni razvoj z brezpogojno nujnostjo. Vse stoji pod gospodarstvom naravnih zakonov in pod namenom, ki nujno deluje.

Po Bernsteinu ni nikake brezpogojne, železne sile v zgodovini. Posamezniki in narodi se lahko odtegnejo naravniemu (elementarnemu) gospodarstvu gospodarskih razmer, narodi na ta način, da uveljavijo v družabnem življenju kako misel (idejo), načelo obče blaginje, nasproti vsem enostranskim zasebnim in skupinskim interesom.

S tem je materialistično zgodovinsko razumevanje, to branišče socialne demokracije, sojeno za vse čase: Razen gospodarskih razmer delujejo še druge, svobodne in vzorne sile v razvoju narodov in te delujejo mogočnejše in trajnejše; dalje ni v zgodovini nobene železne nujnosti, nobene brezpogojne sile.

V resnici nasprotuje materialistično razumevanje zgodovine in potom razrednih bojev stopoma napredujoči družabni razvoj izkustvu in svetovni zgodovini. Razredni boji igrajo v svetovni zgodovini jako podrejeno vlogo; skoro nikdar niso bili pogojni vsled gospodarskih razmer in niso nikjer odločujoče uplivali na kulturo, vero, pravico ali modroslovje narodov; uplivali so na ustavo in zakonodajo, nikdar pa na vero, pravico in modroslovje narodov.

Kljub temu pa je Marx verjel v pravilnost svoje teorije. Verjel je, da je mogoča popolna človeška zveza, socialna svetovna republika, svetovni prevrat in splošna ugotovitev (likvidacija) stare družbe. Zato je ustanovil internacijo pod geslom: Proletarci vseh dežel združite se!

Marx je bil o svoji stvari tako prepričan, da je šel med preroke in napovedal socialno revolucijo na Francoskem in v Nemčiji; namesto prerokovane diktature proletarijata je prišla na Francoskem diktatura Napoleona III., v Nemčiji pa Bismarckova.

Po Napoleonovem padcu je pač udarila strela misli — da govorimo s Hegelom — v pariški proletarijat, ki je nastopil kot diktator — in izginil po grozoviti malo dni s površja; vsaki dan te grozovlade socialnih demokratov pa je vpisal v svetovno zgodovino morje krvi in grozot — kakor še povsod v zgodovini, kjer je prišla socialna demokracija na površje.

Tudi mojster Engels je šel med preroke ko kralj Savel in je prerokoval veliki bim-bam za leto 1898; Liebknecht in Bebel, enako navdana s preroškim duhom, sta ugibala na podlagi zgodovinskega razvoja — in sta se ko mojster Marx in Engels nesmrtno blamirala. Svet stoji še vedno, še stoji zasebna lastnina, še gospodarska neenakost ljudi in še bo vse to obstalo, dokler ne bo stvarnik vesolja ustvaril nov svet in novo človeštvo. Veda, tudi

socialno demokratska veda, tudi Hegelova in Feuerbachova in Marxova šola ne more ustvariti novega sveta, novih ljudi; in če postavi razumoslavnim potom svoja posnetja in izmišljotine v svet ter jih zagovarja, tedaj stori nekaj, kar se dogaja po umobolnicah: umobolniki imajo svoje fiksne ideje in zidajo gradove v oblake in gorje, če kdo ne verjame njihovim blodnim domišljijam.

Ozlovljen se je mojster umaknil v skrajni kotiček svojega doma in se tam kupal ko rajski prerok Jona, ki je prerokoval, da bodo v štiridesetih dneh Ninive uničene in se je potem razburjal, ker je Bog prizanesel spokornemu mestu.

Mojster pa je bil tudi po vsej pravici ozlovljen, zakaj vedel je, da rabi materialni družabni razvoj, ako hoče podpreti šibko točko v načrtu svojega družabnega nauka: tam je postavil meščanstvo v nasprotje fevdalnemu redu, proletarijat v nasprotje meščanstvu. Vedel pa je, da je vse to samo nekaj hegelijansko-metafizično-razumoslaven »trik«, ki visi v zraku in potrebuje nujno opore. Vprašanje, od katerega vse zavisi, je: Odkod je proletarijat; ali je nujen, ali samo slučajen pojav v razvoju novodobne družbe; ali je samo slučajno ali pa nujno dejstvo? Za Marxu in njegov družabni nauk je vse od tega odvisno, da se v zgodovini vse nujno razvija, z nepremagljivo silo naravnega zakona. Zato je materialno razumevanje zgodovine za socialno demokracijo tako važno: z njim stoji in pade.

Kakor pa sam Bernstein priznava, ni v zgodovini nobene nujne sile, in zato visi proletarijat in temeljni načrt družabnega nauka v zraku; v teoriji je precejšnja luknja, ki jo je Marx zamašil z drugo luknjo. To je navadna borna krparija, nikakor pa znanost, tem manj modroslovje.

Marx rabi železno silo v zgodovini, da bi z njo rešil svoj družabni nauk, in zato se je oklepa s pogumnim obupom, kakor se oklepa potapljač travne bilke, in prezre najočitnejša in najostrejša protislovja.

Najprej uči, da ni na zemlji nobenih trajnih, vezajočih pravic in vendar postavi v svoj družabni nauk neko trajno pravico, ki državo prihodnosti v resnici šele napravi v tako. To pravico pa varuje za vso prihodnost z drakonično postavbo, ki ne pripusti nobene izjeme; ne smeš posedati nobene zasebne lastnine proizvodjalnih sredstev!

Uči, da je vsa zgodovina samo neke vrste gibanje, prihajanje in odhajanje, večno izpreminjanje, podobno nemirni, večni se gibajoči snovi: je li mogoče država prihodnosti, ta tako vroče zaželjena gospodarska enakost, za katero baje teži vsa narava z nepremagljivo silo, ali je ta tudi samo nekaj provizorij (začasnost), ki gre mimo v večnem toku izpreminjanja in minljivosti? In če je temu tako, zakaj potem vse orjaško socialno gibanje, za katerega si socialni demokrati toliko prizadevajo, da ga z ognjem in mečem, trombami in bobnanjem spravijo v tek?

Če se v zgodovini izvrši vse z nujno potrebo, z nezmotljivostjo in gotovostjo naravnega zakona, čemu je potem treba socialno demokratske stranke? Zakaj ne pripusti, da učinkujejo naravni zakoni to, kar mora priti in česar ni mogoče ustaviti? Pravi, da narava potrebuje, kakor vsaka mati pri porodu, pomoči — in socialna demokracija bi bila tako babica matere narave. Toda ali gospod Marx ni vedel, da babica poroda otroka ne sme ne pospešiti (pohititi) in ne zadržavati, temveč da mora pričakovati pravi trenutek, če hoče rešiti mater in otroka? Zakaj torej slepa naglica socialnih demokratov, s katero hočejo vsiliti svetu svoje babičevanje?

Socialni demokrati naj bi opustili svoj brezuspešni trud — mati narava ne potrebuje nikake babice — ker ni v blagoslovljenem stanju!

Marx spada k oni šoli, ki neusmiljeno kritikuje krščansko nauko in oblika z lugom sramotenja in zasmehovanja čudeže, o katerih poroča evanĝelji. Čudeži, pravijo, so nemogoči, ker nasprotujejo naravnemu zakonom, ki delujejo nujno in nezmotljivo.

Čudeži nikakor ne nasprotujejo naravnim zakonom, temveč Bog, gospodar narave in vseh njenih sil, zabranil, kolikorkrat stori čudež, gotovi učinek, ki bi bil nastopil, če bi ga Bog ne bil zabranil.

Marx, mož znanosti in vede, stavi v svoj družabni nauk naravni zakon in ta zakon deluje s popolno nujnostjo — vendar pa potrebuje babice.

Tako imamo po vsej sreči naravni zakon, čigar učinki in delovanje zavisiyo od babice! Kam pride veda, če ji načelujejo različni Marxisti!

Socialna demokracija je potemtakem popolnoma nepotrebna stranka; tudi temelji na krivih domnevah in nedokazanih trditvah; zanesti hoče v zgodovino železno silo in taji svobodne sile in moči v družabnem razvoju; snov stavi nad duha in dela za sužnja snovi; železno nujnost stavi nad svobodo in nosi slepo usodo, železno silo poganstva zopet v krščanski svet.

Taka stranka je nezmotljiva in tudi ni-

ma nikake pravice igrati vlogo odrešitelja, ce iz suženjskih okovov. Osvoboditev delavstva socialna demokracija ne more izvršiti in ne odrešiti proletarijata. Socialna demokracija le nazaduje, nikakor pa ne napreduje. (Dalje.)

Razno.

Jugoslovanski Obrtnik, vestnik »Obrtnice Zveze« stane letno 8 kron. Naroča se pri Obrtnem tajnistvu, Ljubljana, Sodna ulica 11. — Dozdaj sta izšli dve številki.

Stanovske slike. Če se sprehajaš po mestu, vidiš različne stanove. Tam vidiš gospodo v finih oblekah, parfimirano, da se ti kar nos vije. Eden drugemu se klavnajo, odkrivajo, ošabni pogledi, ponosni koraki — na drugi strani zazreš navadnega delavca globoko udrtih oči, od skrbi nagubano čelo, doma ima ženo in kopico otrok, skrbi ga pri tej draginji, kako bo izhajal. Gredeči vidiš tiste prezirljive poglede, ki ga postrani pogledujejo. Potem spet vidiš ubožce, ki sedijo ob ulicah in prosijo milodarov. Zdihujejo včasih cel dan za eno boro desetvinarsko znamko. Kot oster meč te bode v srce, če pomisliš na ta gizdavi svet, ki živi samo sebi in za teh par svojih dni. Ne pomislijo nič: če bi ne bilo delavca, da bi tudi oni ne mogli hoditi ošabno in mogočno po mestnih trgih. Delavec, ta je tista sila, ki drži ves ta pokret pokoncu! Kaj je v očeh tiste gospode delavec? Navadni stroj, katerega lahko izrablja ko mrtvo bitje. Ko ga enkrat obrabi, se ga vrže med staro šaro.

Urednik: Anton Komlanec. — Izdajatelj: Mihael Moškerc. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Delavci in delavke,

priljubljene med svojimi sodelavci, dobe lahke postranske zaslužke. Pojasnila doba na ustneme in pismene ponudbe v upravi »Slovenca«.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem I. 1918. vlog. K 80.000.000 — rezervnega zaklada 2.500.000 —

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice. — Hranilnica je pupilarno varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

1000 delavcev

rudarjev za moderno urejen premogovnik v Vojudini se takoj sprejme v delo pod zelo ugodnimi pogoji.

Javiti se je samo osebno usak pone-delejek popoldne v našem uradu v Ljubljani. Za dobro plačo, hrano in stanovanje je poskrbljeno, polni stroški se pa povrnejo. Oddod usak torej zjutraj o skupnih transportih. »Državna posredovalnica za delo«, Ljubljana, Gradišče.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev: motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specijalnega blaga ter poljskih pridevkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekalevalnica klobas. — Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3 %

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enotnoš kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5 %. Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.